

Ringe Museum gennem 60 år

Uddrag af protokollerne

H. Elmelund

Sådan begyndte det.

Fredag den 1. december 1922 blev der holdt et orienterende møde på Ringe hotel. Det var Ringe menighedsråd, medlemmer af Ringe sogneråd og Håndværker- og Industriforeningen, der havde indbudt. Der var dog ikke mødt ret mange interesserede. Mødet blev indledt af medlem af menighedsrådet, førstelærer H.M. Henriksen, Brangstrup. Tanken var at få indrettet et museum i den skolestue i organistskolen, der var blevet ledig, da Ringe Kommuneskole — nu Guldhøjskolen — blev taget i brug i 1920. Museets samlinger skulle komme egnens skoleundervisning til gode, idet lærerne her skulle kunne give deres elever timer, såvel i oldtidens som i senere tiders kulturhistorie. Man tænkte sig dannet en forening med det formål at drive museet og i det hele taget øge den historiske interesse på egnen.

Fhv. højskoleforstander Morits Madsen — tidligere Brøderup højskole — nu boende Odensevej — holdt et lille foredrag om museums-sagens udvikling og anbefalede. Det

samme gjorde formanden for Håndværker- og Industriforeningen, korkvarefabrikant C.M. Christoffersen. Sognerådsformand Carl Albretsen mente nok, at foreningen kunne få de omtalte lokaler overladt. Til at arbejde videre med sagen blev der nedsat et udvalg bestående af: førstelærer Henriksen, Brangstrup — formand — fhv. højskoleforstander Morits Madsen, Ringe, — friskolelærer Martin Rudum, Sødinge — lærer Peder Christensen, Ringe og gdr. Peder Pedersen, Lombjerger.

Fredag den 12. januar 1923 samledes udvalget igen tillige med flere fra Ringe og omliggende sogne, der havde lovet at hjælpe ved tegning af medlemmer og indsamling af genstande. Fra sognerådet forelå meddelelse om, at man ville overlade foreningen de ønskede lokaler uden leje, men mod, at man påtog sig indvendig vedligeholdelse, lys og varme. Endvidere forbeholdt sognerådet sig ret til at disponere over lokalerne til andet brug med ét års varsel.

Man delte distriktet op med henblik på medlemstegning — kontingent mindst 2 kr. årligt — og vedtog at holde stiftende generalforsamling den 23. februar 1923. Et udvalg skulle udarbejde forslag til love. Fra frk. Karen Hansen, Korinth forelå tilbud om salg af en samling oldsager, som hun havde arvet efter urmager Thorngaard, Korinth. Thorngaard havde selv samlet en del, og andre dele af samlingen var købt af stamhusbesidderinde frk. Sperling, Sandholt. Denne samling blev købt for 325 kr., og det var altså begyndelsen til Ringe museum.

*H.M. Henriksen
Førstelærer i Brangstrup 1908-1944.
Medstifter af museet, Formand 1923-1957.*

I protokollen foreligger ingen notater fra den stiftende generalforsamling, men af en notits i Midtfnys Dagblad fremgår det, at der var tegnet 286 medlemmer. Lovforslagene er blevet vedtaget, og af dem fremgår det, at der skulle være en bestyrelse på 5 medlemmer, og de 5 i udvalget blev valgt. Man konstituerede sig med H.M. Henriksen som formand, Morits Madsen som museumsleder og Peder Pedersen som kasserer.

Indvielsen

Museet blev indviet ved en omvisning den 31. august 1923. Hertil var indbudt sognerådet, egnsrepræsentanter, håndværkere m.fl. Åbningsdagen var den sidste søndag i hver måned kl. 1-2, men dette blev dog snart ændret til hver søndag kl. 2-4. Hvad der har været at vise frem ud over oldsagssamlingen fremgår ikke af protokollen. Kort efter åbningen købte man — også af frk. Karen Hansen, Korinth — en møntsamling for 400 kr. Som tak for hendes velvilje blev hun udnævnt til æresmedlem af foreningen.

De første år

De første år gik stille og roligt ifølge referaterne fra generalforsamlingerne. Man havde været nødt til at optage et banklån for at kunne betale indkøbene samt anskaffe skabe og montrer. Der blev dog råd

til at indkøbe forskellige ting, bl.a. et anlæg til brændevinsdestillering fra Horne Østermølle — 35 kr. (vi har det endnu, men bruger det ikke!) — en sjællandsk mandsdragt af æggehandler P. Hansen, Kjellerup — 50 kr. I 1925 eller 26 fik museet et af sine klenodier — stejlen fra en saiga-antilope. Den blev fundet i 10 meters dybde under brøndgravning hos Anton Andersen, Boltinggårdsskov. Saiga-antilopen var et dyr, der levede her i Danmark lige efter istiden, og stejlen er et klenodie, fordi den er det eneste levn her i landet efter dette dyr, der nu lever på de russiske stepper. Derfor har de store museer også været meget interesseret i stejlen, og den har flere gange været udlånt og undersøgt, og der er taget en afstøbning af den.

En datter af lærer Christensen, der boede i embedsboligen — bindingsværksdelen af det nuværende museum — blev antaget som kustode formedelst 50 kr. årlig. Denne ansættelse kan dog ikke have varet længe, for i 1928 »ønskede kustoden Jens Jepsen at fratræde, og i hans sted antoges korkskærer Søren Dahl«. I 1930 omtales det, at Morits Madsen katalogiserede museets 1448 genstande.

Formand, museumsleder og kasserer fortsatte på disse poster til 1936, da Morits Madsen døde 79 år

gammel. Han havde udført et stort arbejde for Ringe museum. H.M. Henriksen blev nu både formand og museumsleder. I 1939 rejste Peder Pedersen — en anden af stifterne — »på aftægt«, og journalist Johs. Hansen, Svendborg Avis overtog posten som kasserer.

*Morits Madsen
Fhv. højskoleforstander
Medstifter af museet.
Leder af museet 1923-1936*

I 1937-1938 omordnede Henriksen samlingerne i en mere overskuelig form, og i årene derefter blev der foretaget en nummerisering og journalføring af genstandene. I 1942 var der i oldtidssamlingen 1300 genstande, i møntsamlingen 1020, kultursamlingen 421 og i natursamlingen 111. Den sidstnævnte

bestod mest af fugle m.v. — indkøbt hos gartner Plovgaard. I 1941 var museet blevet istandsat på kommunens bekostning. Man søgte derefter statstilskud, og i den anledning fik man nye vedtægter — udarbejdet på grundlag af Dansk kulturhistorisk Museumsforenings normalvedtægter. Det blev dog et afslag uden nærmere begrundelse.

I 1945 blev embedsboligen ledig, da lærer P. Christensen tog sin afsked og flyttede. Foreningen henvendte sig til sognerådet for at få hele bygningen stillet til rådighed for museet, men det lykkedes ikke. Skolevæsenet var stadig landsbyordnet, og man skulle stille embedsbolig til rådighed, og p.g.a. boligmanglen efter krigen var en anden ikke at få, så Rubæk Hansen rykkede ind. En tid havde man planer om en tilbygning mod nord ind mod Fehr, men det blev dog ikke til noget, og man måtte trøste sig med, at skolevæsenet nok snart blev købstadsordnet. Det var også i 1945, at museets senere mangeårige formand, lærer A. Pedersen, Sdr. Højrup blev valgt ind i bestyrelsen. Han var en fremragende amatørarkæolog og specielt sagkyndig på stenredskaber og fik til opgave at ordne disse efter typer og tider, hvilket museumsinspektør Broholm fra Nationalmuseet havde udtrykt ønske om.

Fra 1946 blev fhv. møllebygger Markussen kustode. Han lagde et stort arbejde i museet med indsamling og vedligeholdelse af genstande og ikke mindst ved medlemstegning. I 1951 var medlemstallet således nået op på det imponerende tal af 500 medlemmer.

Dramatik

1951 blev iøvrigt et dramatisk år for museet. Fra 1. september blev lejligheden i bindingsværksdelen nedlagt som embedsbolig, og museet fik lokalerne overladt. Det var man meget glade for, da de hidtidige lokaler var overfyldt. Man — særlig Markussen — arbejdede i 3 uger med at stille tingene på plads, så de kunne komme til deres ret.

Den 27. september havde museumsbestyrelsen inviteret sognerådet m.fl. til at se de nyindrettede lokaler. Man skulle synes, at alt åndede tilfredshed og idyl, men det blev ikke således, for vel var der indvielse, men samtidig begravelse, skriver Fyens Stiftstidende. Museets formand fra starten i 1923, H.M. Henriksen, skildrede bestyrelsens glæde, da man hørte, at sognerådet havde købt embedsboligen fri for at skaffe plads til den tiltrængte udvidelse, og nu havde man altså fået det hele indrettet smukt. Sognerådet meddelte imidlertid, at man havde givet tilladelse til, at bager-

mester Mathiesen, hvis ejendom netop var brændt, måtte flytte ind i nogle af lokalerne.

Dette førte iflg. referatet til megen dramatik. Markussen forlangte, at de ting, han havde samlet gennem årene, skulle flyttes til Den gamle Landsby. Henriksen sagde, at han ville nedlægge sit formandskab. Han ville fralægge sig ethvert ansvar, »hvis værelserne på loftet skulle benyttes af cigaretrygende ungdom«. Men der var ikke noget at gøre. Lejligheden skulle være fri 1. oktober. Derefter ønskede Markussen at fratræde, og bestyrelsen måtte gå i gang med det tunge arbejde at flytte tingene tilbage til de tidligere skolelokaler. Og så blev museet iøvrigt lukket.

Sindene faldt dog til ro, og både Henriksen og Markussen fortsatte på deres poster. Den 3. februar 1953 modtog museet fra sognerådet meddelelse om, at man igen kunne disponere over lokalerne. Den 23. februar 1953 — på 30-årsdagen for stiftelsen — var alt igen på plads — i store træk som det står i dag.

I 1955 skete en anden dramatisk begivenhed. Det Thotske epitafium ved østvæggen i Ringe kirkes nordre korsarm styrtede ned, og menighedsrådet så helst, at det kolossale og alt andet end kønne mindesmærke ikke blev genopstillet i kirken. Så kunne man nemlig åbne et tilmuret

vindue mod øst og få noget mere lys ind i nordskibet. Man skyndte sig at få epitafiet flyttet over i museet, hvor Markussen lappede det sammen og fik det stillet op i det forhenværende bryggers. Gruekedlen blev fjernet, og trappen til loftet flyttet. Lofthøjden var dog ikke stor nok, så det øverste af epitafiet blev anbragt på gulvet. Nationalmuseet var ikke helt tilfreds med denne løsning — for at sige det mildt! Men da kirkeminister Bodil Koch så det, kunne hun godt forstå, at kirken var glad for at komme af med det. Det er dog ført til protokols, at opstillingen er midlertidig, og at det skulle tilbage til kirken evt. i forbindelse med en ombygning af orglet, hvis der så kunne findes en plads til det. Dette har man dog haft lidt svært ved, og det er der vist ikke mange, der er kede af.

I 1956 indstillede landets sidste professionelle træskemager, Ingvar Jensen, Ny Stenderup sit håndværk. Han ønskede, at hans værktøj forblev samlet, og flere museer, bl.a. Frilandsmuseet ved Lyngby, var liebhavere. Men det lykkedes Ringe museum at erhverve samtlige genstande og således bevare samlingen for Fyn.

I 1957 blev museets formand fra starten i 1923, H.M. Henriksen syg og fratrådte. En kort periode var sognerådsformand H.P. Hansen

*Alfred V. Pedersen
Førstelærer i Sdr. Højrup 1927-1966
I museets bestyrelse fra 1945.
Formand 1957-1971.*

formand, men fra efteråret 1957 blev lærer Alfred Pedersen formand og var det i 14 år til 1971. Kort derefter gik man i gang med en omfattende nyordning af hele museet. I juli 1960 inspicerede museumsinspektør Halkjær-Kristensen fra Dansk kulturhistorisk Museumsforening museet. Han gav nogle detaljerede anvisninger på arbejdet. Der var noget at tage fat på, men man fik god hjælp fra magister Aage Andersen, Svendborg, der arbejdede gratis det meste af sin sommerferie, men også lokale kræfter sled bravt i det. Det kom til nogle uover-

ensstemmelser med museets mangeårige kustode, Markussen. Han trak sig tilbage, og fru Sundsgaard blev ansat. I 1961 fik museet en stor testamentarisk gave af antikviteter m.v. fra Anders Kr. Andersen, Volstrup — i alt ca. 2000 effekter. Deriblandt var museets største klenodie, guld-berlokkerne, støbt af guld fra de røvede guldhorn af tyven Niels Heidenreich og foræret til genboen Karen Nørregaard. Hun var fra Ringe og flyttede senere hjem til Volstrup medbringende berlokkerne (ørenringe), som gik i arv i slægten. Dette blev dog bevareret som en familiehommelighed, da de egentlig skulle have været afleveret, da tyveriet blev opdaget.

I 1963 skete en stor forbedring, idet kommunen bekostede installation af fjernvarme, således at der også om vinteren kunne holdes en passende temperatur og luftfugtighed, hvilket er af meget stor betydning for de udstillede genstande.

I 1965 blev museumsfonden grundlagt ved testamentariske gaver, som efterhånden skulle indgå ved boopgørelser. Afkastet herfra går efter bestemte regler til museets drift.

I 1969 var der en del skrivi i pressen og nogen diskussion i bestyrelsen om et forslag fra Turistforeningen, nemlig »Plan om servering i Ringes museumshave«. Det blev

dog ved et enkelt arrangement, da hverken museet eller andre var særlig interesserede i planen, hvad enten det så skulle kaldes friluftscave eller rasteplads.

Der har i årenes løb været en del diskussion om museets åbningstider. »Hvad har vi et museum til, når det ikke er åbent?« stod der i Midtfyns Dagblad. Sidst i tresserne gav Turistforeningen tilskud, således at der kunne holdes hverdagsåbent i juni, juli og august, men fra 1970 faldt dette tilskud væk, og museet gik tilbage til kun at holde åbent om søndagen. Men fra 1971 modtog man et kommunalt tilskud, så museet igen kunne holde hverdagsåbent i de tre sommer måneder, og således har det været siden.

I 1971 trak Alfred Pedersen, der var blevet pensioneret og de senere år havde boet i Svendborg, sig tilbage efter i 26 år at have gjort et meget stort arbejde for Ringe museum. Lærer Jørgen Engholm Pedersen blev nyvalgt til bestyrelsen og blev formand. Siden har museet kørt

uden de store forandringer indadtil. Økonomien er tilfredsstillende, idet man fra kommunen modtager et pristalsreguleret årligt tilskud til diverse udgifter, først og fremmest løn til kustode. Derfor er der heller ikke mere problemer med at holde hverdagsåbent i sommertiden, og fra 1. maj 1978 har Frede Lunds-gaard varetaget kustodehvervet på bedste måde. Af større ting kan nævnes, at museet i 1974 fik installeret tyverisikring og alarm, efter at der havde været indbrud, hvor der blev stjålet en del gamle værdifulde våben. De kom dog heldigvis til veje igen. Kommunen betalte størstedelen af beløbet til sikringen. Ligeledes i 1974 købte Håndværker- og Industriforeningen Enemærkes Ringefilm af Enemærkes søn og forærede den til museet. Meget værdifuldt var det, at Aage Jensen indtalte kommentarer til filmen, så man ved, hvad det er, der vises.

Af ydre ting fra de senere år er det helt afgørende omtækning og brandsikring, men herom andetsteds.